

ความเป็นมาของปัญหา

การเว้นวรรคเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของการเขียนหนังสือไทย ซึ่งยังมิได้มีผู้ใดศึกษาอย่างละเอียดมาก่อน เราทราบจากพจนานุกรมแต่เพียงว่า การเว้นวรรคหมายถึงการเว้นระยะในการเขียนหนังสือเท่านั้น¹ การเว้นระยะในการเขียนหนังสือนี้เข้าใจกันว่า จะเว้นระยะเมื่อจบใจความตอนหนึ่ง ๆ ซึ่งใจความนี้ไม่สามารถกำหนดให้แน่นอนได้ว่าหมายถึงอะไร จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การเว้นวรรคมีวิธีต่าง ๆ กัน ผู้วิจัยจึงใคร่ทราบว่า มีวิธีเว้นวรรคอะไรบ้าง อีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยยังพบว่าการเว้นวรรคในบางแห่งไม่สำคัญ ผู้เขียนหนังสือไทยจะเว้นวรรคหรือไม่เว้นวรรคก็ได้ แต่การเว้นวรรคในบางแห่งสำคัญ คือ ถ้าผู้เขียนไม่เว้นวรรคจะทำให้ความหมายของข้อความนั้นเสียไป หรือทำให้มีความหมายหลายนัย เช่น

- (1) ทรัพย์สินสมบัติของข้าพเจ้ายกให้ลูกเขยคนอื่นไม่ให้ มีความหมายต่าง ๆ

ดังนี้

ก. ทรัพย์สินสมบัติของข้าพเจ้ายกให้ ลูก เขย คนอื่นไม่ให้

ข. ทรัพย์สินสมบัติของข้าพเจ้ายกให้ลูกเขย คนอื่นไม่ให้

¹

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 9 (พระนคร : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, 2511), หน้า 823.

(2) แม้คำขायปลาตายเป็นปลาตายในปลาตาย เป็นปลาตาย มีความหมายต่าง ๆ ดังนี้

ก. แม้คำขायปลาตาย ในปลาตาย เป็นปลาตาย

ข. แม้คำขायปลา ตายในปลาตาย เป็นปลาตาย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังต้องการทราบวิธีเว้นวรรคอย่างละเอียด เพื่อจะได้นำไปใช้ประกอบในการแนะนำ และแก้ไขวิธีเว้นวรรคของนักศึกษา ในกรณีที่นักศึกษาใช้เว้นวรรคไม่เหมาะสม เช่น นักศึกษาเขียนด้วยคำเรียงต่อกันยาวเกินไปโดยไม่มีการเว้นวรรค เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยใคร่จะศึกษาเรื่อง การเว้นวรรคอย่างละเอียด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและสำรวจวิธีเว้นวรรคในการเขียนหนังสือไทยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. จะศึกษาประวัติและความเป็นมาของการเว้นวรรคจากหนังสือต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตัวเขียนและสิ่งพิมพ์ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 8 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
2. จะศึกษาและสำรวจวิธีเว้นวรรคในสมัยปัจจุบันจากสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์ทำงานเกี่ยวกับการพิมพ์
3. จะศึกษาความสำคัญ ความมุ่งหมาย ของการเว้นวรรค จากการสัมภาษณ์ทำงานเกี่ยวกับการพิมพ์ ในปัจจุบัน
4. จะศึกษาความสำคัญของการเว้นวรรคที่มีต่อการศึกษาของไทยในปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาและสำรวจการเว้นวรรคในการเขียนหนังสือไทย ที่เป็นภาษาร้อยแก้ว

2. ข้อมูลที่ใช้ศึกษาการเว้นวรรคในสมัยก่อน คือ ศึกษาจากสิ่งพิมพ์และหนังสือที่เป็นลายมือเขียน ซึ่งพิมพ์หรือเขียนในสมัยนั้น ๆ ส่วนข้อมูลที่ใช้ศึกษาในสมัยปัจจุบัน คือ ศึกษาและสำรวจจากข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้ ข้อมูลประเภทที่ 1 ได้จากการศึกษาและสำรวจการเว้นวรรคในสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ เช่น ประกาศของทางราชการ ตำราเรียนของชั้นมัธยมศึกษา บทความทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลประเภทที่ 2 ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการพิมพ์ในเรื่องความสำคัญของการเว้นวรรค ความมุ่งหมายของการเว้นวรรค และวิธีใช้เว้นวรรค

บุคคลที่ให้สัมภาษณ์ข้อมูลประเภทที่ 2 มีดังนี้ คือ

- ก. ผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับการพิมพ์ ได้แก่
1. นักเขียนรุ่นต่าง ๆ และประเภทต่าง ๆ
 2. พนักงานพิมพ์ดีด
 3. พนักงานเรียงพิมพ์ และพนักงานตรวจปรุฟ
- ข. อาจารย์ที่สอนวิชาภาษาไทยในสถาบันการศึกษา

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เบี้ย มาลากุล) ได้กล่าวถึงเรื่องการเว้นวรรคว่า ในการเขียนหนังสือไทยมีการเว้นวรรคเพื่อแสดงว่า จบใจความตอนหนึ่ง ๆ ดังกล่าวไว้ว่า

ลักษณะการเขียนหนังสือในภาษาไทยของเรา เราเขียนน้อยคำติด ๆ กันไปไม่ว่านะยะคำทุก ๆ คำ เพราะฉะนั้นเมื่อเราเว้นวรรค หนึ่งตอนใด ย่อมเป็นเครื่องหมายให้เข้าใจว่าเป็นที่ขาดความไปตอน หนึ่ง ๆ และเรียกชื่อหนังสือตอนหนึ่ง ๆ นั้นว่าวรรคหนึ่ง ¹

พระยาอุปกิตศิลปสาร ได้กล่าวถึงเรื่องการเว้นวรรคไว้ในหนังสือหลักภาษาไทย ² ว่า ในการเขียนหนังสือไทยปีการเว้นวรรค โดยจะเว้นวรรคให้เหมาะกับการอ่านในวงหนึ่ง คือ เหมาะกับช่วงการกลั่นหายใจ ดังคำกล่าวที่ว่า

การเรียงเรื่องราวในสมัยโบราณ ท่านใช้อย่างประโยคคำพดิดต่อกันไป ขึ้นต้นครั้งแรกใช้เครื่องหมาย "๑" เป็นที่สังเกต แล้วก็ใช้เว้นวรรค เป็นระยะไป ซึ่งอย่างมากก็กะให้ผู้อ่านกลั่นหายใจทอดหนึ่ง ๆ เมื่อจบตอนหนึ่งก็ใช้เครื่องหมายคั่นรูปดังนี้ "๔" เป็นตอน ๆ ไป เมื่อจบข้อความส่วนใหญ่ ก็ใช้เครื่องหมายคั่น 2 ซีก ดังนี้ "๕" "

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

วิธีศึกษาเรื่อง "การเว้นวรรคในภาษาไทย" แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของการเว้นวรรค โดยแบ่งเป็นสมัยต่าง ๆ ตามประวัติศาสตร์ และตามการเปลี่ยนแปลงของการเว้นวรรคในการเขียนหนังสือไทย ซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้จากการศึกษาข้อมูล เช่น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยที่ไทยรับเอาวิทยาการแผนใหม่ทางตะวันตกมาใช้

¹ พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์, แบบเรียนการแต่งหนังสือไทย, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ, 2474), หน้า 3.

² พระยาอุปกิตศิลปสาร, หลักภาษาไทย, (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2511), หน้า 298 - 299.

ส่วนการเขียนหนังสือไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงค้ำต่าง ๆ ค้ำ ซึ่งได้แก่ การนำ เครื่องหมายวรรคตอนตามแบบยุโรปมาใช้ควบคู่ไปกับการเว้นวรรค¹ ฉะนั้นจึง แบ่งการเขียนหนังสือไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 - 8 เป็นอีกสมัยหนึ่ง

การศึกษาการเว้นวรรคในภาษาไทยจะแบ่งเป็นสมัยต่าง ๆ ดังนี้

1. สมัยกรุงสุโขทัย
2. สมัยกรุงศรีอยุธยา
3. สมัยกรุงธนบุรีถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
4. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 6 - 8
- 5. สมัยปัจจุบัน (รัชกาลที่ 9)

ตอนที่ 2 ศึกษาวิธีเว้นวรรคในสมัยปัจจุบันจากข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- ก. ศึกษาและสำรวจคูการเว้นวรรคในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของสมัยปัจจุบัน
- ข. รวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญ ความมุ่งหมายของการเว้นวรรค วิธีเว้นวรรค จากบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการพิมพ์

ตอนที่ 3 ศึกษาความสำคัญของการเว้นวรรคที่มีต่อระบบการศึกษาของไทยในค้ำต่าง ๆ ดังนี้

¹ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, วิธีใหม่สำหรับใช้สระและเขียนหนังสือไทย, หนังสือแจกงานพระราชทานเพลิงศพ พระยาคุณนันทนิตินิพัทธ์พงศ์ (ส่วนคุณนันทน์) ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม 16 พฤษภาคม 2493. [ม.ป.ท. : ม.ป.ป.]

ก. ศึกษาหลักสูตรภาษาไทยในระดับต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษาของไทย เพื่อความมีการศึกษาเรื่องการเว้นวรรคในระดับใดบ้าง และมีการสอนกันอย่างไร

ข. ศึกษาความสำคัญของการเว้นวรรค ที่มีต่อการวัดผลการศึกษา

ค. ศึกษาความสำคัญของการเว้นวรรค ที่มีต่อการอ่าน

ตอนที่ 4 สรุปผลการสำรวจและเสนอแนะเกี่ยวกับการเว้นวรรคในการเขียนหนังสือไทย

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยมีดังนี้ คือ

1. งานวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์แก่ ครูภาษาไทย นักศึกษาทุกระดับ และผู้เขียนหนังสือไทย ในการที่จะนำความรู้ในเรื่องวิธีเว้นวรรคไปใช้ในการเขียนหนังสือไทย

2. งานวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้อ่านและผู้เขียนหนังสือไทยได้เข้าใจถึงความสำคัญ และความมุ่งหมายบางประการของการใช้เว้นวรรค อันจะเป็นประโยชน์แก่การเขียนและการอ่านหนังสือไทย

ศัพท์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้

เพื่อประโยชน์ในการอธิบายวิธีเว้นวรรคของสมัยต่าง ๆ ในบทที่ 2 และ 3 ผู้วิจัยได้ใช้ศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์นี้ ตามความหมายต่อไปนี้

1. ประโยค ¹ ในที่นี้หมายถึงประโยคที่มีส่วนประกอบตั้งแต่ 2 ส่วนขึ้นไป และจะไม่มีส่วนใดเป็นอนุพากย์
2. อนุพากย์ ² คือ ประโยคสามัญที่ลดฐานะลงเป็นส่วนหนึ่งของประโยคใหญ่ ประโยคใหญ่ในที่นี้หมายถึงประโยคซับซ้อน และประโยคผสม
3. อนุพากย์หลัก ³ คือ อนุพากย์ชนิดที่มีคำเชื่อมอนุพากย์ และ หรือ นำหน้า
4. อนุพากย์วิเศษณ์ ⁴ คือ อนุพากย์ชนิดที่มีคำเชื่อมอนุพากย์ จึง เพราะ ดังนั้น นำหน้า
5. อนุพากย์คุณศัพท์ ⁵ คือ อนุพากย์ชนิดที่มีคำเชื่อมอนุพากย์ ที่ ซึ่ง อัน ผู้ นำหน้า
6. คำจำนวนนับ ⁶ ในที่นี้หมายถึง หนึ่ง สอง สาม ฯลฯ เท่านั้น

¹ วิจิตร ภาณุพงศ์ "ประโยคสามัญ", โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 16.

² คุณุ์พร ชำนิโรคนันท์, "อนุพากย์ในภาษาไทย", (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย มัธยมศึกษาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 22.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27 - 28.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26 - 27.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24 - 25.

⁶ วิจิตร ภาณุพงศ์, "เรื่องเดียวกัน", หน้า 69.

7. คำลักษณะนาม¹ ในที่นี้หมายถึงคำลักษณะนามที่ตามหลังคำจำนวนนับในข้อ 6 เท่านั้น

8. กลุ่มคำบอกเวลา คือ คำบอกเวลาประเภท 2² แต่ในที่นี้ใช้ กลุ่มคำ เพราะเป็นชื่อ ปี เดือน วัน ซึ่งเป็นกลุ่มคำ หรืออาจจะเป็นกลุ่มคำบอกเวลาที่ขึ้นต้นด้วยคำบุพบท ของ ใน เมื่อ ก็ได้ เหตุที่ผู้วิจัยไม่ใช่คำว่า วลี ก็เพราะ คำว่า วลี อาจจะหมายถึง คำคำเดียวหรือหลายคำก็ได้³ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า กลุ่มคำ เพื่อหมายถึงคำหลาย ๆ คำ

9. กลุ่มคำบอกเวลาคุณศัพท์⁴ คือ กลุ่มคำบอกเวลาที่ทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ

ก. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยคเสริมบอกเวลาตามลำพัง

ข. ปรากฏในตำแหน่งคำคุณศัพท์ คือ ใช้ขยายคำนามในนามวลี

กลุ่มคำบอกเวลาคุณศัพท์ได้แก่คำว่า ต่อมา บัดนี้ ในปัจจุบันนี้ เช่น

ในปัจจุบันนี้ภาวะเศรษฐกิจกำลังตกต่ำ

รัฐมนตรีคนต่อมา คือ นายบุญสม มาร์ติน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67 - 68.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 72 - 74.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 79 - 96.

⁴ นอมนิจ วงศ์สุทธิธรรม, "คำบอกเวลาในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 71 - 72.

10. กลุ่มคำบอกตำแหน่ง หมายถึงคำเรียกชื่อตำแหน่งหน้าที่การงานต่าง ๆ ซึ่งมักจะตามหลังคำนามที่เป็นชื่อคน เช่น

นางฟิ่งใจ สิ้นชวานนท์ อธิการบดี วิทยาลัยครูพระนคร

11. หน่วยประธานที่เป็นกลุ่มคำ คือ หน่วยประธานที่มีหลาย ๆ คำ (ผู้วิชัยไม่ใช่วิไล ก็เพราะเหตุผลดังใ้กล่าวมาแล้ว) หน่วยประธานที่เป็นกลุ่มคำนี้ มักจะลงท้ายด้วยคำว่า นี้ หรือ นั้น เช่น

ตู้เสื้อผ้าใบนี้ เป็นของรุ่งนภา

12. รายการต่าง ๆ คือ กลุ่มคำ หรือคำที่ทำหน้าที่ร่วมกัน เช่น ทำหน้าที่เป็น ประธาน กริยา หรือกรรม ของประโยคเดียวกัน เช่น

ก. นก เบ็ด ไก จัดเป็นสัตว์ประเภทสัตว์ปีก

ข. เด็กไม่ว่า จะพูด จะร้องไห้ หรือ จะหัวเราะ คุณารัก

ไปหมด

ค. สัตว์น้ำ ได้แก่ กุ้ง ปู ปลา หอย เป็นต้น

13. คำบุพบท ณ คือ ณ ที่นำหน้าในกาลวลี หรือสถานวลีต่าง ๆ เช่น

ณ ศาลาว่าการอำเภอพระประแดง

ณ วันที่ 2 ธันวาคม 2520

14. คำกริยา ได้แก่ เช่น เนื่องจากคำว่า ได้แก่ สามารถตามหลังคำช่วยหน้ากริยาได้ เช่น คงจะได้แก่ น่าจะได้แก่ หรืออาจจะได้แก่ เป็นต้น ดังนั้น จึงจัด ได้แก่ เป็นคำกริยา และเนื่องจากคำว่า เช่น สามารถปรากฏแทนที่คำว่า ได้แก่ ได้ในบางกรณี ดังนั้น จึงอนุมานให้คำว่า เช่น เป็นคำกริยาด้วย เช่น

นมช้หวาน ได้แก่นมตรามะลิ

นมช้หวาน เช่นนมตรามะลิ